

Što sve treba znati o oporezivanju nekretnina

Kesner- Škreb, Marina

Source / Izvornik: **Newsletter : povremeno glasilo Instituta za javne financije, 2009, 11, 1 - 8**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:440031>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-10-23**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

NEWSLETTER

Br. 46

Rujan 2009.

ISSN 1333-4263

Institut za javne financije • 10000 Zagreb, Smičiklasova 21, Hrvatska
p.p. 320; tel: (385 1) 4886 444; fax: 4819 365; e-mail: ured@ijf.hr; www.ijf.hr

Marina Kesner-Škreb*

Što sve treba znati o oporezivanju nekretnina

Porez na nekretnine najčešći je oblik koji se koristi pri oporezivanju imovine. U Europi se mnogo češće primjenjuje nego u Hrvatskoj, a njegovo potencijalno uvođenje u hrvatski porezni sustav povezano je s nizom pitanja koja zahtijevaju temeljitu analizu. Prije uvođenja poreza trebalo bi utvrditi sve troškove i koristi njegova uvođenja, posebice fiskalne, ekonomske, administrativne, tehničke, socijalne i druge aspekte.

1. Uvod

Prilikom svake reforme poreznog sustava obično se raspravlja i o oporezivanju imovine. Pojmom *imovina* podrazumijeva se vrlo širok spektar potencijalno oporezivanja, primjerice nekretnine: stanovi, zemljišta, vikendice, višak stambenog prostora, ali i pokretne, gotov novac, vrijednosnice, umjetnička djela ili nakit i sl. U Europi se obično u okviru imovine najčešće oporezuju nekretnine, pa ćemo se u ovom prikazu detaljnije pozabaviti upravo porezom na posjedovanje nekretnina u EU i Hrvatskoj.

Valja naglasiti da je ovdje riječ samo o porezu na posjedovanje nekretnina, a ne o porezu na njihov transfer tj. prodaju, nasljeđivanje ili darovanje, niti o porezu na dohodak (tj. najamninu) koji nekretnina donosi svojem vlasniku.

* Institut za javne financije, Zagreb

Definicija imovine i porezi koji je prate

Imovina obuhvaća:

- nekretnine (zemljišta i građevine)
- gotov novac, dionice i obveznice, bankarske depozite, osiguravajuće fondove
- pokretne (automobile, brodove, namještaj i sl.)
- tzv. »nevidljivu« imovinu (umjetničke slike, nakit i sl.).

Imovina se oporezuje stalnim ili povremenim porezima na korištenje, vlasništvo ili transfer imovine, tj. porezima na:

- korištenje ili vlasništvo nekretnina, tj. zemljišta i građevina
- neto imovinu, tj. pokretne i nekretnine umanjene za obveze
- nasljedstva i darove
- izdavanje, transfer, kupovinu i prodaju vrijednosnica, čekova i nekretnina*.

* Izvor: OECD (2008)

2. Definicija poreza na nekretnine

U ovom se tekstu koristi definicija OECD-a (2008) prema kojoj je porez na nekretnine (*tax on immovable property*) stalni porez koji se ubire na korištenje ili vlasništvo nekretnina, tj. zemljišta i građevine. Ista definicija

Porez na neto imovinu primjenjuje se samo u Francuskoj

Porez na neto imovinu vrlo se rijetko primjenjuje. U EU postoji samo u Francuskoj gdje se godišnje plaća na neto imovinu koju pojedinac posjeduje na dan 1. siječnja. Ukupna vrijednost imovine umanjena je za obveze po toj imovini, a porez se plaća samo ako vrijednost neto imovine prelazi 790.000 eura. Priznaje se olakšica od 30% vrijednosti osnovnog stanovanja, a od oporezivanja izuzeta je poslovna imovina, antikviteti, umjetnički predmeti, neke police osiguranja i sl. Stope su raspoređene u šest razreda, a 2009. su se kretale od 0,55 do maksimalnih 1,8% za iznose preko 16,5 milijuna eura.*

* Izvor: IBFD (2009)

usvojena je i u hrvatskom sustavu proračunskog računovodstva prema kojoj se porezi na nekretnine nazivaju stalnim porezima na nepokretnu imovinu (zemlju, zgrade, kuće i sl.).¹

Porez na nekretnine tereti korištenje ili vlasništvo nekog oblika nekretnine. Ovaj se porez razlikuje od ostalih poreza kojim se oporezuju nekretnine, poput poreza na promet nekretnina, ili poreza na dohodak od nekretnine, tj. poreza na najamninu. Porez na nekretnine ubire se na vlasništvo/korištenje nekretnine na području gdje se ona nalazi, bez obzira na mjesto prebivališta njezina vlasnika. Nekretnina obuhvaća izgrađeno i neizgrađeno zemljište i građevine. Osnovica ovog poreza može biti tržišna, procijenjena ili rentna vrijednost nekretnine. Porez na nekretnine uglavnom je prihod proračuna jedinica lokalne samouprave.

3. Razlozi uvođenja poreza na nekretnine

Uvođenje oporezivanja nekretnina kao najznačajnijeg oblika imovine, uglavnom se opravdava kriterijima koristi i mogućnosti plaćanja. Prema **kriteriju koristi** smatra se da vlasnici nekretnina imaju koristi od države, pa za te koristi moraju platiti porez. Jedna od temeljnih zadaća države jest zaštita vlasništva, pa vlasnici moraju platiti državi troškove zaštite i brige za njihove nekretnine (policija, sudstvo ili državna administracija i dr.). Osim sigurnosti i zaštite imovine država pruža vlasnicima javne usluge u zdravstvu, školstvu, ili komunalnim službama koje podižu vrijednost nekretnina te koriste njezinim vlasnicima. Tako, primjerice, gradeći cestu pored kuće nekog građanina država podiže vrijednost te kuće, a vlasnik ima olakšan pristup svojem domu. Zbog takvih koristi vlasnik mora platiti porez na posjedovanje kuće. Takve se usluge pružaju uglavnom na lokalnoj

razini, pa je i porez na nekretnine najčešće prihod lokalnih, a ne državnog proračuna.

S druge strane, prema **kriteriju mogućnosti plaćanja**, posjedovanje nekretnine znači da je njezin vlasnik platežno sposobniji, pa prema tome mora platiti veći porez. Tako porez na nekretnine služi za uvođenje veće pravednosti u porezni sustav. Naime, dohodak ne označava mogućnost plaćanja u cijelosti, pa niti porezni kapacitet pojedinca. Posjedovanje nekretnine povećava taj kapacitet iznad razine dohotka: dvije obitelji s jednakim dohodcima, ali s različitim nekretninama u ekonomskom smislu nisu jednake. Bogatije obitelji imaju veće mogućnosti, veću sigurnost u razdobljima ekonomske depresije, te veći stupanj likvidnosti. Ovdje valja naglasiti da bi teoretski, prema dosljednoj primjeni kriterija mogućnosti plaćanja valjalo oporezivati nekretnine prema njihovoj neto vrijednosti, tj. vrijednost nekretnine umanjiti za obveze po toj nekretnini. Primjerice, ako dvije osobe imaju stan jednake vrijednosti od kojih je jedan opterećen kreditom, a drugi nije, u smislu poreza na nekretnine ovi se pojedinci ne bi smjeli smatrati jednako »bogatima«.

4. Osobine poreza na nekretnine

Porez na nekretnine ima određene **ekonomske i socijalne osobine**:

- Iako u lokalni proračun uglavnom donosi malo prihoda, porez na nekretnine obično je predmet snažnog otpora poreznih obveznika. Naime, ubire se uglavnom godišnje, pa predstavlja **veliki jednokratni teret** za pojedinca. Po ovome se porez na nekretnine razlikuje od poreza na dohodak koji se mjesečno ubire iz plaće, ili pak od poreza na dodanu vrijednost koji je uglavnom »nevidljiv« i plaća se pri kupnji robe i usluga u malim iznosima.
- Prihodi od poreza na nekretnine predstavljaju relativno **stabilan izvor sredstava** lokalnih proračuna. Budući da se nekretnine ne mogu sakriti niti odnijeti, porez na nekretnine obveznici teško mogu izbjeći. Porezna osnovica je stabilna, za razliku od poreza na dohodak i dobit, koji su podložniji utjecajima gospodarskih ciklusa, pa se iznosi poreza na nekretnine mogu lakše prognozirati.
- Često se navodi da porez na nekretnine **smanjuje štednju, a povećava potrošnju**. Naime, ako se oporezuju nekretnine, tada će bogatiji manje štedjeti, a više će trošiti na tekuću potrošnju. U tom smislu porez na nekretnine može imati negativan utjecaj na štednju i rast gospodarstva. No, također se navodi da će porez na nekretnine vlasnike navesti na ulaganje u one oblike imovine koje donose veću dobit, npr.

¹ Računski plan dostupan na: <http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Racunski%20plan-%20prociscena%20verzija.xls>

dionice. U tom slučaju porezi na nekretnine mogu imati pozitivan učinak na gospodarski rast.

- Za efikasno provođenje poreza na nekretnine država mora posjedovati **kvalitetne popise** nekretnina, između ostalog zemljišne knjige u kojima su navedeni veličina, smještaj i vlasnik nekretnine. Za očekivati je da pojedinci ne prijavljuju točno i u potpunosti svoju nekretninu, pa država mora imati dobro razrađenu informacijsku osnovu za efikasno kontroliranje i pravilno razrezivanje ovog poreza.
- Poseban problem predstavlja **vrednovanje nekretnina**. Nekretnine su heterogena kategorija – ne postoje dvije posve identične nekretnine. Njihova vrijednost uključuje niz čimbenika: blizinu prometnica i opskrbnih centara, postojanje kulturnih i rekreacijskih sadržaja, starost nekretnine, kvalitetu gradnje i opreme, položaj stana u zgradi, i sl. Vrijednost zemlje ovisi pak o njezinoj kvaliteti i veličini, kao i o kvaliteti okoliša. Procijenjena vrijednost nekretnine koja služi kao osnovica za oporezivanje morala bi što bolje odražavati njezinu tržišnu vrijednost. Vrednovanje imovine dodatno komplicira inflacija, pa je potrebno godišnje revalorizirati imovinu kako bi se održavala njezina realna vrijednost. Sve poslove pravilnog vrednovanja nekretnina trebala bi na godišnjoj osnovi obavljati porezna uprava.
- Porezi na nekretnine važni su prihodi lokalnih proračuna te utječu na **urbanizaciju i industrijalizaciju**, tj. na odluku o mjestu stanovanja ili lokaciji poduzeća. No, na tu odluku utječu također i lokalne javne usluge koje se financiraju iz takvih poreza. Osim visine lokalnih poreza na nekretnine pri odluci o lokaciji nekretnine porezni obveznici uzimaju u obzir i kvalitetu javnih lokalnih usluga.
- Smatra se da su porezi na nekretnine **efikasniji od ostalih poreza** jer je njihov utjecaj na alokaciju resursa u gospodarstvu relativno mali. Ovi porezi ne utječu na odluke ekonomskih subjekata o ponudi rada, investicijama u ljudski kapital, proizvodnji, investicijama i inovacijama, kao ostali porezi. Također se smatra da su ovi porezi pozitivno povezani s gospodarskim rastom.

5. Porez na nekretnine u zemljama Europske unije

U nastavku ćemo dati pregled poreza na nekretnine u Europskoj uniji kako bi se bolje sagledali institucionalni oblici, ali i relativna veličina ovog poreza u europskim poreznim sustavima. U tablici 1. prikazane su instituci-

onalne odrednice poreza na nekretnine u zemljama EU-27 u kolovozu 2009. godine.

Na temelju prikaza u tablici 1. moguće je zaključiti:

- Porez na nekretnine široko je rasprostranjen te se u nekom obliku primjenjuje u svim članicama EU-a osim u Belgiji i Malti.
- Porez na nekretnine uglavnom određuju lokalne vlasti, koje i prikupljaju prihode. U nekim državama (Grčka, Švedska) uz lokalne postoje i državni porezi na nekretnine.
- Obveznici su pravne i fizičke osobe koje su vlasnici / korisnici stambenog / poslovnog prostora ili zemljišta.
- U svim prikazanim zemljama oporezuju se nekretnine koje obuhvaćaju građevine i zemljište, osim u Estoniji gdje se porez na nekretnine ubire samo na zemljište.
- Osnovica poreza je uglavnom vrijednost nekretnine koju procjenjuje lokalna porezna uprava. U nekim zemljama (Francuska, Irska, Ujedinjeno Kraljevstvo) osnovica se utvrđuje temeljem rentne vrijednosti nekretnine, tj. procijenjene ili tržišne vrijednosti najamnine. Zanimljivo je da je i u 2009. osnovica na Cipru bila procijenjena vrijednost nekretnine na dan 1. siječnja 1980. godine.
- Stope se kreću uglavnom od 0,1 do maksimalnih 3%, a određuju ih lokalne vlasti.
- Stambeni prostor u kojem stanuju vlasnici često ima poseban tretman, pa su oni u nekim zemljama posve oslobođeni (Grčka, Irska, Italija, Litva, Portugal) ili plaćaju niži porez (Bugarska, Slovenija).

U grafikonu 1. su prikazani udjeli poreza na nekretnine u ukupnim porezima u zemljama EU-a i u Hrvatskoj 2006. Podaci se odnose na Europu petnaestorice (EU-15), te na Češku, Mađarsku, Poljsku i Slovačku, tj. zajedno EU-19.²

Kao što se vidi većina zemalja relativno malo poreza ubire od nekretnina. Porezi na nekretnine u EU-19 2006. prosječno čine 2% ukupnih prihoda od poreza i doprinosa. Kada se isključe Poljska, Francuska i Ujedinjeno Kraljevstvo koje uvelike odskaču od ostalih zemalja tada udio poreza na nekretnine čini samo 1,3% ukupnih poreza preostalih zemalja. Natprosječno se nekretnine oporezuju u Poljskoj (3,6%), Francuskoj (4,9%) i Ujedinjenom kraljevstvu (čak 8,9% ukupnih poreza). U okviru starih članica EU-a najmanje prihoda od poreza na nekretnine ubire se u Luksemburgu (svega 0,2% ukupnih poreza), a relativno malo ubiru tri nove članice tj. Češka (0,4%), Mađarska (0,7%), i Slovačka (1,5%).

U usporedbi s EU-19 Hrvatska ubire malo poreza od nekretnina: 2006. samo 0,13% ukupnih poreza, što je stavljalo na posljednje mjesto u skupini promatranih zemalja.

² Naime za navedene zemlje podatke prikuplja i objavljuje OECD u svojoj publikaciji *Revenue Statistics* koja je poslužila kao izvor podataka o porezu na nekretnine. Ostale nove članice EU još nisu obuhvaćene u ovoj statistici.

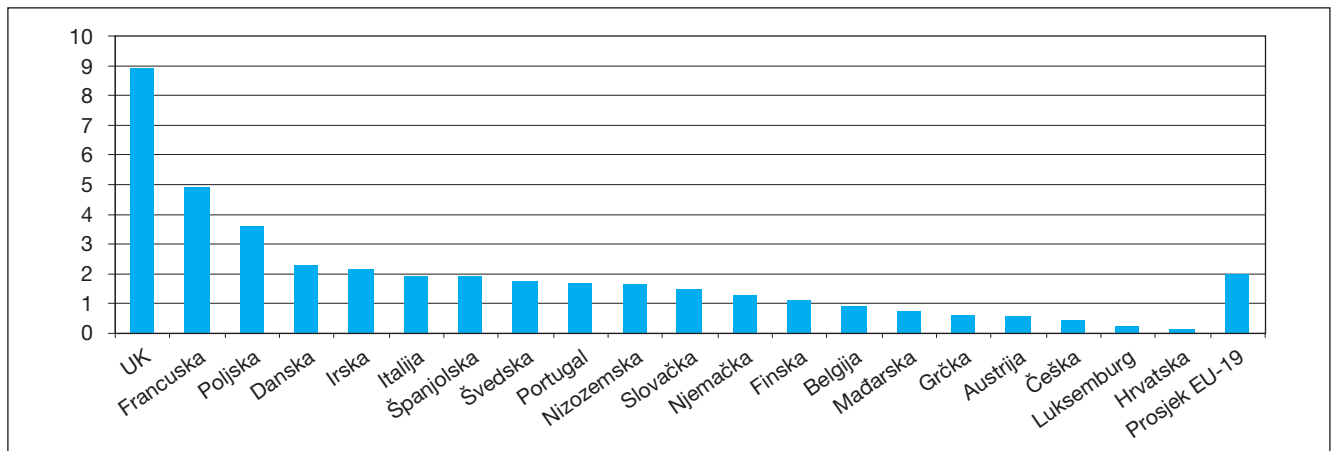
Tablica 1. Pregled poreza na nekretnine u zemljama EU-27 (za fizičke osobe, stanje kolovoz 2009)

	Osnovica	Stopa	Napomena
Austrija	Procijenjena vrijednost	0,2 – 1%	
Bugarska	Procijenjena vrijednost	0,05 – 0,2%	Za nekretninu u kojoj porezni obveznik stanuje odobrava se olakšica od 50%.
Cipar	Procijenjena vrijednost	0 – 0,4%	Porez se plaća na procijenjenu tržišnu vrijednost od 1. siječnja 1980.
Češka	Za zemlju – kupovna cijena	0,25 – 0,75%	
	Za građevine – površina tlocrta	1 – 10 CZK po m ²	
Danska	Porezna vrijednost	1,6 – 3,4%	
Estonija	Tržišna vrijednost zemljišta	0,1 – 2,5%	Porez se ubire samo na zemljište.
Finska	Porezna vrijednost	0,5 – 1%	
Francuska	Rentna vrijednost koju određuju lokalne vlasti	Koeficijenti koje određuju lokalne vlasti	<i>Taxe fonciere (property tax)</i> plaća vlasnik, <i>Taxe d'habitation (residence tax)</i> plaća stanar. Ako stanar stanuje u vlastitom stanu plaća obadva poreza.
Njemačka	Fiskalna vrijednost	Utvrđuje ih lokalna vlast, u prosjeku 1,9%	
Grčka	Procijenjena vrijednost	Državni porez – 0,1% Lokalni porez – 0,025 – 0,035%	Osnovno stanovanje oslobođeno je plaćanja državnog poreza.
Mađarska	Tržišna vrijednost	Maksimum 3%	
Irska	Rentna vrijednost	Stope godišnje utvrđuju lokalne vlasti	Porez se ne plaća za stambeni prostor.
Italija	Imputirani dohodak od nekretnine	0,4 – 0,7%	Osnovno stanovanje oslobođeno je plaćanja poreza.
Latvija	Katastarska vrijednost	1%	
Litva	Prosječna tržišna vrijednost	1%	Obveznici su samo pravne osobe.
Luksemburg	Procijenjena vrijednost	0,7 – 1%	
Nizozemska	Procijenjena vrijednost	Stope određuju lokalne jedinice	
Poljska	Površina tlocrta, zemlje	0,37 – 19,81 PLN po m ²	
Portugal	Procijenjena vrijednost	0,2 – 1%	Izuzeto osnovno stanovanje.
Rumunjska	Računovodstvena vrijednost	0,25 – 1,5%	
Slovačka	Procijenjena vrijednost	Zemlja – 0,25%; Građevine – 1SKK po m ²	
Slovenija	Zakonom utvrđena vrijednost	0,1 – 1,5%	Prvih 160 m ² stana oslobođeno je poreza ako vlasnik u njemu stanuje.
Španjolska	Katastarska vrijednost	0,3 – 0,4%	
Švedska	Procijenjena vrijednost	0,5 – 1%	Državni porez na građevine koje se koriste u komercijalne i trgovačke svrhe.
	Procijenjena vrijednost	0,4 – 0,75%	Lokalni porez za građevine u kojima se stanuje.
Ujedinjeno Kraljevstvo	Procijenjena vrijednost za <i>council tax</i> ; rentna vrijednost za <i>national non-domestic rate</i>	Stope svake godine određuju lokalne vlasti	Za privatno stanovanje plaća se <i>council tax</i> . Poduzeća plaćaju <i>national non-domestic rate</i> .

Napomena: Belgija i Malta nemaju porez na nekretnine. U Belgiji postoji samo jedan oblik poreza na rentnu vrijednost nekretnina za pravne osobe.

Izvor: IBFD (2009)

Grafikon 1. Udio poreza na nekretnine u ukupnim prihodima od poreza i doprinosa u EU-19 2006. (%)

Izvor: OECD (2008), Ministarstvo financija (2008)

6. Porez na nekretnine u Hrvatskoj

U hrvatskom sustavu proračunskog računovodstva **poreze na nekretnine** čine stalni porezi na nepokretnu imovinu (zemlju, zgrade, kuće i ostalo), tj. uključeni su porezi na:

- neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište
- neizgrađeno građevno zemljište
- neiskorištene poduzetničke nekretnine
- kuće za odmor
- korištenje javnih površina.

Prva tri poreza ukinuta su Odlukom Ustavnog suda iz 2007., pa se u Hrvatskoj oporezuju samo kuće za odmor i korištenje javnih površina. Ovo su lokalni porezi, te su prihodi gradova i općina.

Porez na kuće za odmor plaćaju vlasnici od 5 do 15 kuna po četvornom metru površine. Općine ili gradovi čiji se proračuni pune ovim porezima, a na čijem se području nalaze kuće za odmor propisuju svojom odlukom visinu ovog poreza.

Porez na korištenje javnih površina plaćaju fizičke i pravne osobe koje koriste javne površine. Općina ili grad odlučuju o visini ovog poreza, te određuju što se smatra

javnom površinom. Iako se ovaj porez u hrvatskoj proračunskoj statistici prikazuje u okviru poreza na nekretnine, teoretski ga se ne može smatrati porezom na posjedovanje nekretnina. Oporezivanje posjedovanja nekretnina u Hrvatskoj provodi se samo **porezom na kuće za odmor** koji je prihod grada ili općine gdje se kuća za odmor nalazi.

Porezima na nekretnine u razdoblju od 2003. do 2007. u gradske i općinske proračune prosječno se godišnje ubire više od 100 milijuna kuna, što predstavlja stabilnih 0,12% ukupnih poreznih prihoda (v. tablicu 2). Na taj način, Hrvatska spada u kategoriju niskog oporezivanja nekretnina koje u EU-19 iznosi oko 2% ukupnih poreza.

7. Što je s porezom na nekretnine u Hrvatskoj?

- U Hrvatskoj postoje ovi porezi na nekretnine: porez na kuće za odmor i porez na korištenje javnih površina. Porezima na vlasništvo nekretnina mogu se smatrati samo **porezi na kuće za odmor** koji su prihod gradskih i općinskih proračuna. Porez na korištenje javnih površina ne može se smatrati klasičnim porezom na posjedovanje nekretnina.

Tablica 2. Porezi na nekretnine u Hrvatskoj

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	Prosjeak 2003-2007.
Ukupni porezi* (mil. kuna)	81.259	85.900	91.819	100.644	110.591	94.043
Porezi na nekretnine (mil. kuna)	102	109	115	126	121	115
Udio poreza na nekretnine u ukupnim porezima (%)	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11	0,12

* Ukupni porezi i doprinosi.

Izvor: Ministarstvo financija (2008)

- Porezi na nekretnine u **Hrvatskoj se relativno malo primjenjuju** te su mnogo niži od prosjeka EU-19 (0,13 naspram 2% ukupnih poreza 2006.).
- Uvođenje poreza na nekretnine u Hrvatskoj zahtijevalo bi mnogo **administrativnih napora s neizvjesnim prihodnim rezultatom**. Potrebne su kvalitetne i ažurne baze podataka o nekretninama te jasno određivanje metode vrednovanja nekretnina. Osim toga, valja imati na umu da su mnoge nekretnine hrvatskih građana opterećene kreditima, pa bi osnovicu ovog poreza trebala činiti neto vrijednost nekretnine, što donosi nove administrativne probleme. Stambeni krediti stanovništva porasli su s 8,7 na 14,4% BDP-a u razdoblju 2004-2007, a u svibnju 2009. iznosili su 52 mlrd. kuna (HNB, 2009).
- Valjalo bi uzeti u obzir i **troškove ubiranja** poreza kako u lokalnim poreznim upravama gdje bi se javili dodatni poslovi i potreba za novim službenicima, tako i kod poreznih obveznika.
- Potencijalno uvođenje poreza na nekretnine trebalo bi povezati s ukidanjem nekih **komunalnih naknada** koje sada služe za financiranje lokalne infrastrukture, a uvođenjem poreza na nekretnine postaju suvišne. To je naravno povezano i s restrukturiranjem financija lokalnih komunalnih poduzeća.
- Često se uvođenje poreza na nekretnine opravdava njegovom ulogom u **stambenoj politici**. Prema toj tezi ovaj bi porez doveo do veće mobilnosti stambenog fonda jer bi samci u velikim stanovima bili motivirani za njihovu prodaju i prelazak u manji stan. U Hrvatskoj se živi u malim stanovima; 2006. prosječna veličina stana bila je 70 m²; u njemu su stanovala prosječno tri člana domaćinstva (DZS, 2008). No postavlja se pitanje koliko zaista u Hrvatskoj ima samaca koji žive u velikim stanovima, a koje bi porez na nekretnine prisilio da iz njih isele. Samo ozbiljna analiza ove pojave mogla bi odgovoriti u kojoj mjeri porez na nekretnine može zaista dovesti do mobilnosti stambenog fonda.
- Uvođenje poreza na nekretnine može se promatrati **samo u kontekstu ukupnog poreznog sustava**, a ne izdvojeno. To što razvijene zemlje više svojih poreza ubiru od imovine nego što to čini Hrvatska rezultat je posve drugačijih poreznih sustava. Naime, u tim se zemljama porezni sustavi tradicionalno zasnivaju na oporezivanju dohotka, dobiti i imovine koji, primjerice, u zemljama OECD-a 2006. godine čine 42% ukupnih poreza, a u Hrvatskoj samo 18%. S druge strane hrvatski se porezni sustav oslanja na poreze na potrošnju (PDV i trošarine) koje čine 48% poreznih pri-

hoda, a u zemljama OECD-a samo 30%. Ekonomska teorija naime smatra da oporezivanje potrošnje manje iskrivljuje alokaciju resursa i tako više pogoduje rastu gospodarstva.

- I konačno, reforma porezne, tj. prihodne strane proračuna nema mnogo smisla bez **suštinskog smanjivanja proračunskih rashoda**. Samo manji rashodi i posljedično manji porezi mogu dovesti do opće dobrobiti i gospodarskog rasta.

Literatura

Arnold, J., 2008. "Do Tax Structures Affect Aggregate Economic Growth? Empirical Evidence from a Panel of OECD Counties". *Economic Department Working Papers*, No. 643. Paris: OECD.

DZS, 2008. *Statistički ljetopis 2008* [online]. Dostupno na: [<http://www.dzs.hr/>].

HNB, 2009. *Bilten 150* [online]. Dostupno na: [<http://www.hnb.hr/publikac/bilten/arhiv/bilten-150/hbilt150.pdf>].

IBFD, 2005. *International Tax Glossary*. Amsterdam: IBFD.

IBFD, 2009. *European Tax Surveys*. Amsterdam: IBFD. Dostupno na: [<http://online2.ibfd.org/eth/>].

Messere, K., 2000. "20th Century Taxes and Their Future". *IBFD Bulletin*, 54 (1), January 2000.

Ministarstvo financija, 2008. *Godišnje izvješće Ministarstva financija za 2007. godinu i lokalni proračuni* [online]. Dostupno na: [<http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracun-2002>].

Musgrave, R. A. i Musgrave, P. B., 1989. *Public Finance in Theory and Practice*. New York: McGraw-Hill.

Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-I-1559/2001. i U-I-2355/2002. od 21. veljače 2007, NN 26/07. Zagreb: Narodne novine.

OECD, 2008. *Revenue Statistics 1965-2007*. Paris: OECD.

Rosen, H. S., 1999. *Public Finance*. Boston: Irwin McGraw-Hill.

Stotsky, J. and Yücelik, M. Z., 1995. "Taxation of Land and Property" u: P. Shome, ed. *Tax Policy Handbook*. Washington: International Monetary Fund.

Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, NN 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06 i 73/08 i Odluka USRH NN 26/07. Zagreb: Narodne novine.

**Poštarina plaćena
u poštanskom uredu
10000 ZAGREB**

TISKANICA